

Karakter

Van jongs af aan hebben we al een eigen karakter. Wat is hierover bekend vanuit wetenschappelijk onderzoek? En wat kunnen we zeggen over het karakter van de kinderen van Generaties²? Een nieuwsbrief bomvol informatie over karakter!

Veel leesplezier!

Het karakter van een kind

Vaak hoor je zeggen dat alle kinderen uniek zijn, of dat een tweede kind in een gezin een heel ander karakter heeft dan het eerste kind. Het eerste kind stapt bijvoorbeeld zo op vreemde mensen af, terwijl het tweede kind meer de kat uit de boom kijkt. Of het eerste kind raakt wat snel geïrriteerd, terwijl het tweede kind nooit een slecht humeur heeft. Deze verschillen tussen kinderen zijn te verklaren vanuit hun temperament. Dit zijn deels aangeboren karaktereigenschappen die bijvoorbeeld bepalen hoe je reageert op dingen die gebeuren in je omgeving en hoe je omgaat met je eigen emoties. Temperamentsonderzoeker Mary Rothbart¹ onderscheidde 6 verschillende temperamentskenmerken bij baby's, namelijk de mate van activiteit van de baby, hoeveel het kind lacht, hoe angstig de baby is voor nieuwe dingen, de mate van frustratie die een kind laat zien als hij of zij iets niet mag, in hoeverre een kind zich laat troosten en hoe lang het kind met een bepaalde activiteit bezig kan zijn. Hoewel deze kenmerken zich natuurlijk nog wel ontwikkelen gedurende het eerste jaar, lijken deze karaktertrekken redelijk stabiel te zijn over de tijd. Uit onderzoek is zelfs gebleken dat temperamentskenmerken die ouders rapporteerden over hun 20 maanden oude kind gerelateerd waren aan de persoonlijkheid van hun kinderen als zij 8 tot 9 jaar oud waren!² Temperament is dus een vroege voorspeller voor de persoonlijkheid die een kind verder ontwikkelt tijdens het opgroeien.

Karaktertrekken lijken redelijk stabiel te zijn over de tijd.

¹ Rothbart, M. K. (1986). Longitudinal observation of infant temperament. *Developmental Psychology*, 22, 356-365.

² Hagekull, B., & Bohlin, G. (2003). Early temperament and attachment as predictors of the Five Factor Model of personality. *Attachment & Human Development*, 5, 2-18.

Nieuwsbrief

Wist u dat...

... het karakter van de moeder de keuze en de duur voor borstvoeding kan beïnvloeden?

Verskillende factoren kunnen invloed hebben op de keuze voor borstvoeding, maar recent onderzoek liet zien dat extraverte en zelfverzekerde moeders eerder geneigd zijn om borstvoeding te geven en het ook langer volhouden dan introverte en angstige moeders. Moeders die hadden aangegeven meer introvert en angstiger te zijn vinden het geven van borstvoeding vaker moeilijk en beschamend, en ervaren ook minder steun van hun omgeving bij het geven van borstvoeding. De onderzoekers raden dan ook aan om het geven van borstvoeding meer te steunen en aan te moedigen.

Brown, A. (2013). Maternal trait personality and breastfeeding duration: the importance of confidence and social support. *Journal of advanced nursing*.

Winnend geboortekaartje

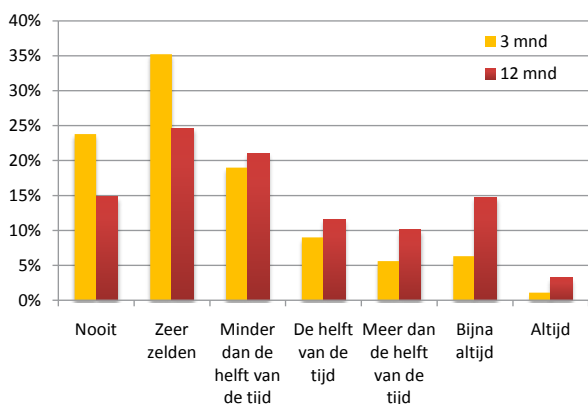
Er zijn weer veel geboortekaartjes binnengekomen in het tweede kwartaal van 2013. Het geboortekaartje van Olivier is deze keer uitgeroepen tot het leukste kaartje! Oliviers moeder Elisabeth vertelde dat ze erg hun best gedaan hebben op het kaartje en vond het leuk dat er nu een prijs op gevallen is. Olivier en zijn ouders krijgen een Prénatal cadeaubon van € 50.

Het karakter van de kinderen van Generaties²

Het karakter van een kind uit zich in alledaagse situaties. Hoe reageren kinderen bijvoorbeeld als ze even moeten wachten op hun eten of als ze niet krijgen wat ze willen? We vroegen dit aan 975 moeders toen hun kinderen 3 en 12 maanden oud waren.

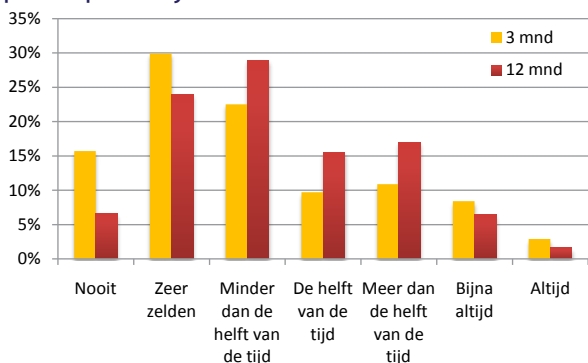
In grafiek 1 is te zien dat de meeste kinderen er niet kalm onder blijven als ze moeten wachten op hun eten. Bij kinderen van drie maanden blijft bijna 60% nooit of zeer zelden kalm. Bij kinderen van 12 maanden is dit percentage bijna 40%. Hieruit blijkt dat naarmate de kinderen ouder worden, ze al minder moeite hebben met het wachten op hun eten.

Grafiek 1. Wanneer uw kind even moest wachten op zijn voeding, hoe vaak leek uw kind daar kalm onder te blijven?

In grafiek 2 valt op dat de meeste kinderen, van zowel 3 als 12 maanden, niet snel overstuur raken als ze hun zin niet krijgen. Kinderen van die leeftijd lijken zich er in de meeste gevallen nog gemakkelijk bij neer te leggen.

Interessant is dat we nu ook vragenlijsten afnemen op 2-jarige leeftijd. Want we zijn nieuwsgierig hoe kinderen zullen reageren in de peuterpubertijd...

Grafiek 2. Wanneer uw kind iets wilde, hoe vaak raakte uw kind overstuur als het niet kreeg wat hij/zij wilde?

Interview met Marije Verhage, onderzoeker (promovendus) van Generaties². Zij heeft onlangs haar promotietraject van 4 jaar afgerond.

Wie ben je en hoe ben je terecht gekomen bij Generaties²?

"Na mijn Masters wilde ik graag verder in het onderzoek. In 2008 ben ik afgestudeerd aan de Erasmus Universiteit. Het jaar daarop heb ik een Research Program gevolgd en in 2009 zag ik de vacature bij Generaties² voorbij komen. Wat mij daarbij ontzettend aansprak was het in kaart brengen van de ontwikkeling van vrouwen in de transitie naar het ouderschap. Zo'n transitie maken ontzettend veel mensen gedurende hun leven mee."

Wat zijn zoal je werkzaamheden als promovendus?

"Je kunt het zo gek niet bedenken, of ik ben er de afgelopen jaren mee bezig geweest. Mijn werkzaamheden bestonden natuurlijk deels uit huisbezoeken bij deelnemers en de coördinatie van nieuwe afspraken, maar bijvoorbeeld ook het ontwerpen van vragenlijsten en wassen van speelgoed dat tijdens metingen gebruikt werd. Daarnaast was het natuurlijk belangrijk om de gegevens te analyseren, filmmateriaal te coderen en uiteindelijk artikelen te schrijven."

Veranderden je werkzaamheden in de loop van de tijd?

"Waar ik in het begin vooral heel veel praktische zaken regelde, ging ik vooral het laatste jaar veel meer met de onderzoeksgegevens aan de slag."

Welke karaktereigenschappen hebben jou geholpen?

"Ik ben niet verlegen in de werving van deelnemers. Daarnaast kan ik met een doel voor ogen behoorlijk doorwerken."

Welke karaktereigenschappen werkten wel eens

tegen je?

"Soms kan ik behoorlijk ongeduldig zijn en dat is niet zo handig bij een onderzoek van de lange adem."

Welke onderdelen van *Generaties²* spraken jou het meeste aan en wat vond je minder leuk?

"Dat ik door het onderzoek een kijkje kreeg in een heel mooie en intieme levensfase van mensen was voor mij heel bijzonder. Ook dat mensen bereid zijn om zich zo open te stellen voor onderzoek. Een minder leuke kant was bijvoorbeeld de enorme stapels vragenlijsten die verstuurd of verwerkt moesten worden. Maar dat hoort natuurlijk ook gewoon bij zo'n groot onderzoek."

Je gaat nu promoveren, wat ga je daarna doen?

"Ik mag verder aan de slag bij *Generaties²*! Ik ga een vervolgproject starten om bepaalde resultaten nog verder uit te diepen. En daar heb ik heel veel zin in!"

Winnares €500 bon

Ook dit halfjaar is er weer een Prénatal waardebon ter waarde van €500 verloot onder alle deelnemers van het *Generaties²* onderzoek. Hilje Vegter uit Groningen is voor dit half jaar de gelukkige winnares! Ze was erg verrast en weet nog niet zeker wat ze met de bon gaat kopen. Ze denkt er over om over een tijdje een autostoeltje te kopen voor haar zoontje Tobias.

Het karakter van kinderen en het zelfvertrouwen van moeders

Na alle weetjes uit andere wetenschappelijke onderzoeken die eerder in onze nieuwsbrieven stonden, staan op dit moment ook de eerste artikelen van *Generaties²* in wetenschappelijke tijdschriften. De bevindingen daaruit willen we jullie natuurlijk niet onthouden.

In een van de artikelen is gekeken naar de relatie tussen temperamentskenmerken van de baby's en het zelfvertrouwen van de moeders met betrekking tot het ouderschap. Uit eerder onderzoek was al bekend dat moeders die het temperament van hun kind als moeilijker omschreven ook minder vertrouwen hadden in zichzelf als ouder. (Een moeilijker temperament betekent dat kinderen bijvoorbeeld sneller gaan huilen bij het kennismaken met nieuwe mensen of dat ze driftig worden als ze ergens niet aan mogen zitten.) Het was echter niet eerder

Het zelfvertrouwen van moeders daalt niet als ze vinden dat hun kind een moeilijker temperament heeft.

onderzocht hoe dit verband precies in elkaar zat: zorgde het moeilijke temperament van het kind voor minder zelfvertrouwen bij de moeders of schreven moeders met minder zelfvertrouwen een moeilijker temperament toe aan hun kind? In ons onderzoek hebben we in een groep van 616 deelneemsters gekeken hoe dit verband precies verliep. Het zelfvertrouwen van de aanstaande moeders werd al gemeten tijdens

Moeders met minder zelfvertrouwen vinden dat hun kind een moeilijker temperament heeft.

de zwangerschap, zodat dit nog niet beïnvloed was door het temperament van het kind. Na de

geboorte werden zelfvertrouwen van de moeders en het temperament van het kind nogmaals gemeten op 3 en 12 maanden na de geboorte. Uit de resultaten bleek dat het zelfvertrouwen van de moeders wel voorspellend was voor het temperament van het kind, maar niet andersom. Dit betekent dat moeders die minder zelfvertrouwen hebben, het temperament van hun kind als moeilijker beoordelen, maar dat hun zelfvertrouwen niet lager wordt als ze

vinden dat hun kind een moeilijk temperament heeft. Tips voor het kweken van meer zelfvertrouwen zijn bijvoorbeeld het volgen van ouderschaps cursussen, lezen over opvoeding of praten met andere ouders over moeilijkheden in het opvoeden. Daarnaast is het goed om te weten dat iedere ouder wel eens onzeker is in de opvoeding en dat deelneemsters gemiddeld een toename in zelfvertrouwen ervoeren gedurende het eerste jaar na de geboorte.

Naar: Verhage, M.L., Oosterman, M. & Schuengel, C. (in press). Parenting self-efficacy predicts perceptions of negative infant temperament characteristics, not vice versa. *Journal of Family Psychology*.

Wist u dat...

...karakterverschillen in kinderen ook beïnvloed kunnen worden door de plek van het kind binnen het gezin?

Kinderen die als eerste worden geboren, streven vaker naar succes, stellen hogere doelen, vertonen meer leidereigenschappen en zijn dominantier dan hun jongere zusjes of broertjes. Interessant genoeg worden deze soortgelijke karaktereigenschappen, als de drang naar succes en het bereiken van doelen, ook bij enige kinderen gevonden. Jongste kinderen blijken vaker opstandig te zijn maar ook begripvoller en makkelijker in de omgang dan hun oudere broers of zussen.

Eckstein, D., Aycock, K. J., Sperber, M. A., McDonald, J., Van Wiesner III, V., Watts, R. E., & Ginsburg, P. (2010). A review of 200 birth-order studies: Lifestyle characteristics. *Journal of Individual Psychology*, 66, 408-434.

Chocola eten en het karakter van je kind

In Finland is onderzoek gedaan naar het effect van het eten van chocola tijdens de zwangerschap op het beoordelen van karaktertrekken van de baby. Het idee was dat chocola werkzame stoffen bevat die invloed kunnen hebben op gedrag, gevoelens en gedachten van mensen.

Uit een eerder onderzoek kwam naar voren dat zwangere vrouwen die meer stress hadden, meer chocola aten tijdens de zwangerschap. Daarom hebben de onderzoekers ook aan de Finse vrouwen gevraagd hoeveel stress ze tijdens

de zwangerschap ervoeren. De onderzoekers vroegen aan 305 moeders direct na de bevalling hoeveel chocola zij tijdens de zwangerschap hadden gegeten en hoeveel stress zij tijdens de zwangerschap hadden ervaren. De beleving van verschillende karaktertrekken van het kind werd 6 maanden na de bevalling onderzocht.

Vrouwen die tijdens de zwangerschap elke dag chocola aten, beoordeelden het temperament van hun kind als actiever. Van de vrouwen die tijdens de zwangerschap zelden tot nooit chocola aten, beoordeelden moeders die gemiddeld tot veel stress hadden hun kind als angstiger dan moeders met weinig stress. Wanneer moeders dagelijks of wekelijks chocola aten, bleek de stress tijdens de zwangerschap geen effect te hebben op hoe angstig moeder hun kinderen vonden.

De conclusie van dit onderzoek is dat chocola eten vooral belangrijk kan zijn voor moeders die veel stress ervaren tijdens de zwangerschap. Het effect van chocola eten kan komen door de werkzame stoffen die de moeder een goed gevoel geven, maar het kan ook zijn dat deze stoffen al tijdens de zwangerschap het karakter van het kind beïnvloeden. Misschien hebben de werkzame stoffen ervoor gezorgd dat stress tijdens de zwangerschap minder vat heeft gekregen op de baby tijdens de zwangerschap. De onderzoekers stellen dat er nog veel onderzoek nodig is om precies te weten hoe chocola eten tijdens de zwangerschap ervoor zorgt dat moeders positiever tegen hun kind aankijken, maar in de tussentijd kunt u probleemloos nog een reepje eten!

Räikkönen, K., Pesonen, A., Järvenpää, A. & Strandberg, T.E. (2004). Sweet babies: chocolate consumption during pregnancy and infant temperament at six months. *Early Human Development*, 76, 139-145.

Contactgegevens

Voor vragen, opmerkingen of adreswijzigingen kunt u ons bellen of e-mailen:
020-598 3865
info@generaties2.nl

